

Cotitzacions socials. Comparativa internacional i augments al 2014

Febrer 2014

1. Introducció

Les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social són un element rellevant dins l'estructura de costos de les empreses ja que tenen un pes important dins dels costos totals de personal. Recentment, el govern central ha pres mesures que faran créixer la importància d'aquesta partida: s'ha eliminat l'exempció de diverses remuneracions en espècie¹ i s'han incrementat les bases de cotització per a treballadors, tant assalariats com autònoms². Aquestes mesures s'afegeixen a altres que en els darrers temps han encarat els costos laborals de les empreses (sobre conceptes no salarials com ara l'eliminació de bonificacions³ o la cobertura del FOGASA per als acomiadaments objectius en empreses de menys de 25 treballadors⁴). Tot plegat es tracta de mesures contràries al compromís assumit pel govern de l'Estat de reduir les cotitzacions obligatòries⁵, amb la circumstància addicional que han estat aprovades sense informació ni consens amb els agents socials.

Per aquest motiu, PIMEC presenta aquest INFORME PIMEC amb dos objectius:

- 1) comparar les cotitzacions a la Seguretat Social internacionalment ja que es tracta d'un cost afegit al cost salarial que té una incidència directa sobre la competitivitat, i
- 2) estimar la incidència sobre les pimes dels darrers canvis legislatius indicats en matèria de cotitzacions.

2. Comparativa internacional

Espanya es troba entre els països amb uns tipus de cotització més alts a la Seguretat Social a càrrec de les empreses. Amb un 29,9%, és el 7è país de l'OCDE (gràfic 1).

Respecte a les economies grans, Espanya es troba clarament per sota de França (país líder absolut en aquesta matèria), una mica per sota d'Itàlia

¹Reial decret Llei 16/2013, de 20 de desembre, de mesures per afavorir la contractació estable i millorar l'ocupabilitat dels treballadors.

² Llei 22/2013, de 23 de desembre, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2014 (Títol VIII. Cotitzacions socials).

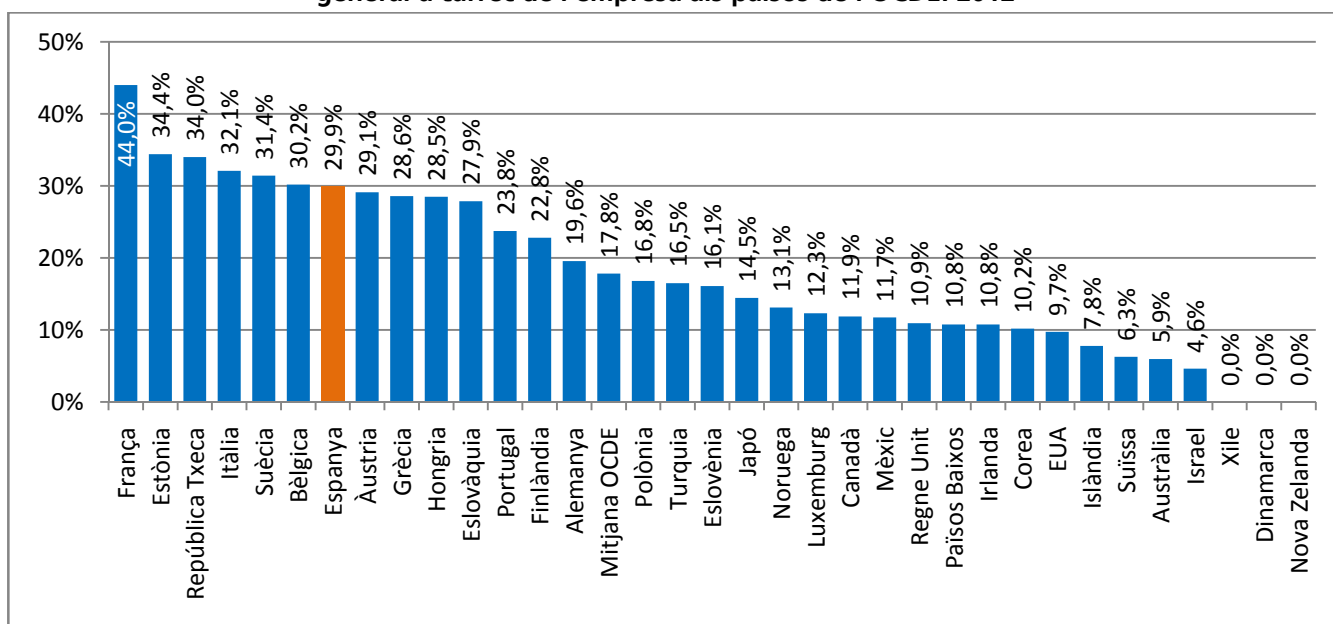
³ Reial decret Llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i el foment de la competitivitat.

⁴ Disposició Final Cinquena de la Llei 22/2013, de 23 de desembre, de Pressupostos Generals de l'Estat per a l'any 2014.

⁵ Vegeu per exemple l'exposició de motius del Reial decret Llei 20/2012, de 13 de juliol.

(32,1%), però a 10 punts percentuals per sobre d'Alemanya (que té el 19,6%) i pràcticament a 20 punts percentuals del Regne Unit (que té el 10,95%); fora d'Europa, es troba molt per sobre dels Estats Units (9,7%) i del Japó, una altra potència econòmica mundial, que té el tipus general al 14,5%.

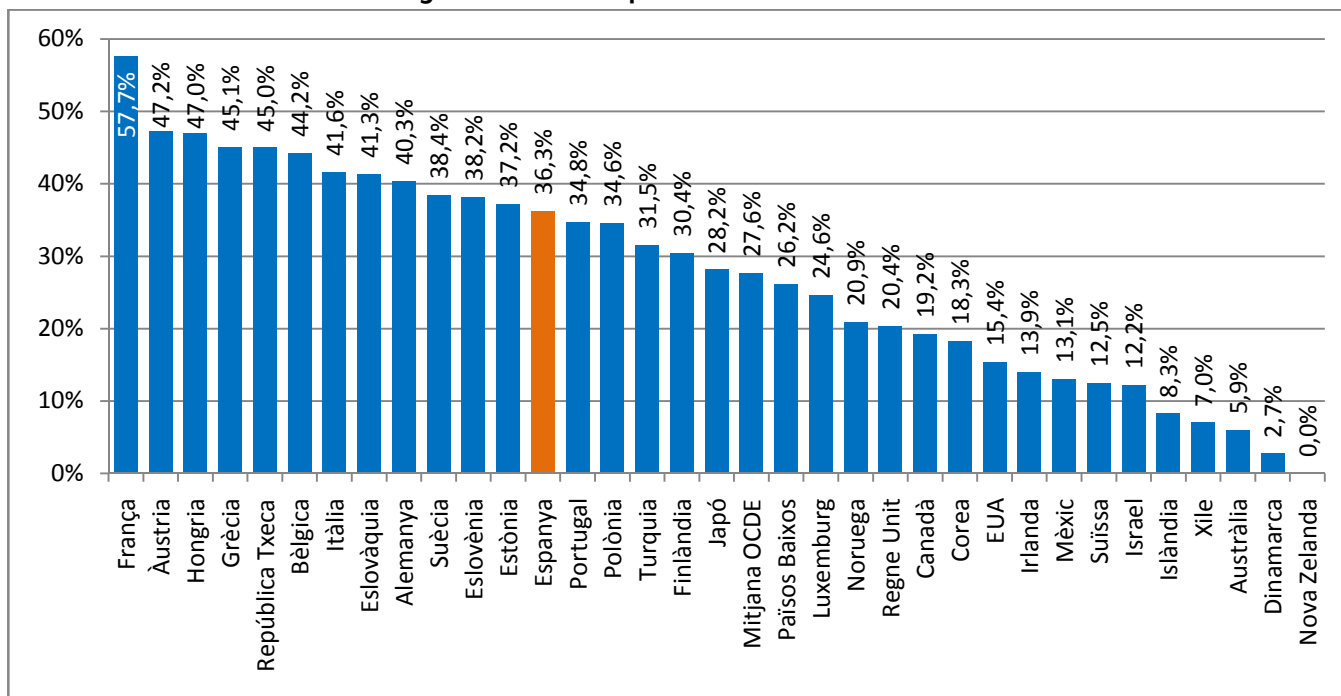
Gràfic 1. Tipus legal de les cotitzacions a la Seguretat Social per a treballadors en règim general a càrrec de l'empresa als països de l'OCDE. 2012

Font: elaboració pròpia a partir de l'OCDE.

Si a les cotitzacions a càrrec de les empreses hi afegim les que van a càrrec dels treballadors, Espanya millora la posició relativa entre els països avançats però segueix per sobre de la mitjana de l'OCDE (gràfic 2). Aquesta millora relativa és deguda al fet que els tipus que paguen els treballadors a Espanya és baix en comparació amb la resta de països.

Gràfic 2. Tipus legal de les cotitzacions a la Seguretat Social per a treballadors en règim general total als països de l'OCDE. 2012

Font: elaboració pròpia a partir de l'OCDE.

Cal tenir en compte que els tipus impositius estan directament relacionats amb la manera com es finança la despesa social, amb les proporcions en què descansen les cotitzacions socials (una mena d'impost sobre el treball) o bé a través dels pressupostos de l'Estat (amb impostos generals). Als països amb cotitzacions baixes trobem una contribució de l'Estat superior. I fins i tot dins d'un mateix Estat, com ara l'espanyol, poden variar els pesos relatius de cotitzacions socials i aportacions via pressupostos en el finançament de les despeses, en funció de les circumstàncies de l'economia.⁶

A més, en el cas espanyol, en les cotitzacions no s'hi inclouen les contingències professionals, mentre que alguns països no distingeixen aquesta cobertura de la resta de conceptes (contingències comunes, atur, formació professional...), de manera que la comparativa s'ha de fer amb cautela. D'altra banda, els tipus en el cas espanyol s'apliquen a unes bases

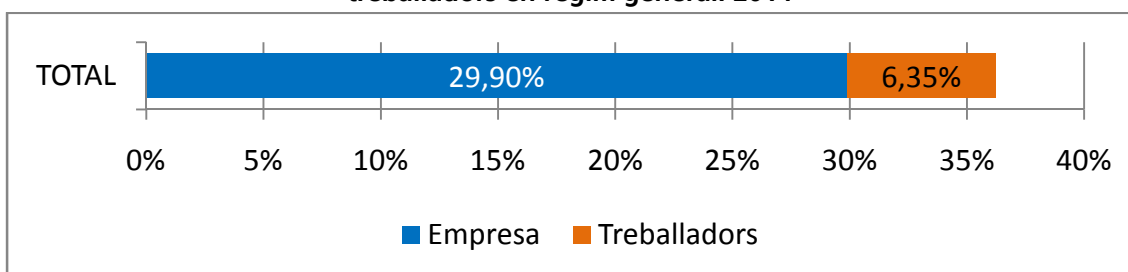
⁶ A Espanya, al 2009, els ingressos en els Pressupostos Generals de l'Estat en concepte de cotitzacions socials per cobrir les prestacions d'atur sumaven 21.708 milions d'euros. Com que la despesa en transferències per desocupació es xifrava en 19.292 milions, es va produir superàvit. En canvi, al 2013, després d'una caiguda dels cotitzants i d'un increment de persones aturades, els ingressos es xifraven en 17.667 milions mentre que la despesa sumava 26.696 milions. Per tant, aquest any, una tercera part de la despesa per desocupació es va finançar a través dels pressupostos generals.

de cotització que tenen un màxim de 43.164€; mentre que altres països tenen topalls diferents o no en tenen. Igualment, les retribucions subjectes a cotitzacions no són les mateixes.

3. Règim general: cotitzacions i evolució recent

Les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social a Espanya sumen un 36,6% per als treballadors en règim general, repartit en el 29,9% a càrrec de l'empresa indicat abans, i un 6,35% a càrrec del treballador (gràfic 3).

Gràfic 3. Tipus legal de les cotitzacions a la Seguretat Social segons contribuent per a treballadors en règim general. 2014

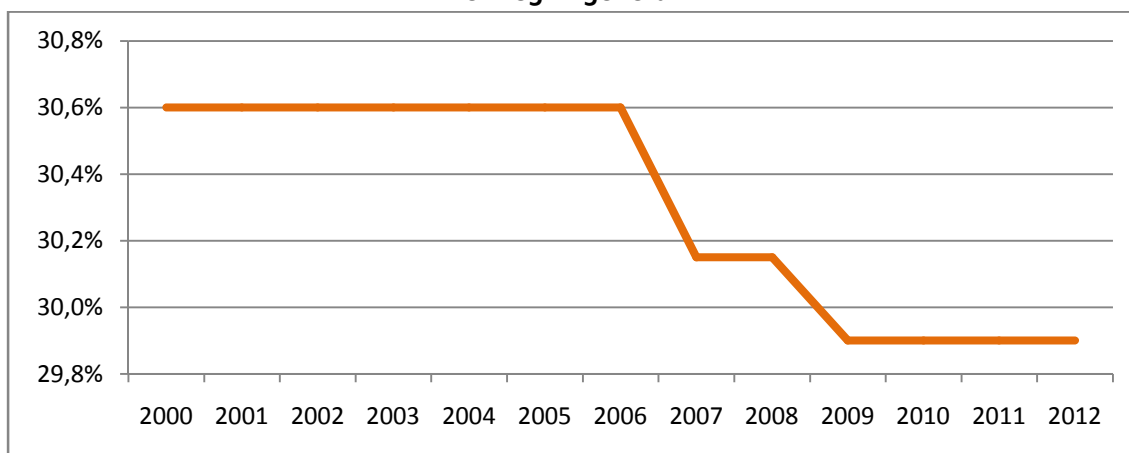
Font: Seguretat Social.

Al 2014 no hi ha canvis respecte al 2013 en aquests tipus. Tampoc s'altera la composició d'aquests totals per als diferents conceptes que financen: contingències comunes (28,3%, amb el 23,6% a càrrec de l'empresa), atur (7,05%, amb el 5,5% a càrrec de l'empresa), FOGASA (0,2% íntegrament a càrrec de l'empresa) i formació professional (0,7%, amb el 0,6% a càrrec de l'empresa).

El cost per a les empreses no es limita a aquests tipus generals. Cal afegir-hi un tipus variable en funció de la professió del treballador. Es tracta de les contingències professionals, que oscil·len entre un 1% i un 7%, en funció del CNAE. Aquestes contingències només les paga l'empresa.

L'actual tipus del 29,9% per als treballadors en règim general s'aplica des del 2009, any en què es va produir una reducció de 0,25 punts percentuals, després que al 2007 hi hagués una reducció de 0,45 punts percentuals (gràfic 4).

Gràfic 4. Evolució del tipus legal de les cotitzacions a la Seguretat Social per a treballadors en règim general

Font: Elaboració pròpia a partir de l'OCDE.

Les reduccions dels tipus legals, però, no s'han correspost amb una reducció dels tipus que efectivament han suportat empreses i treballadors, per dos motius:

- s'han anat reduint bonificacions, i
- s'han anat incrementant les bases de cotització.

Com a conseqüència, s'ha produït un augment dels **tipus efectius** i, per tant, de la incidència de les cotitzacions a la Seguretat Social sobre els costos de les empreses. Això ho podem comprovar si, enlloc d'observar els tipus fixats legalment, analitzem les dades empíriques recollides per l'Enquesta de costos laborals que l'INE presenta trimestralment.

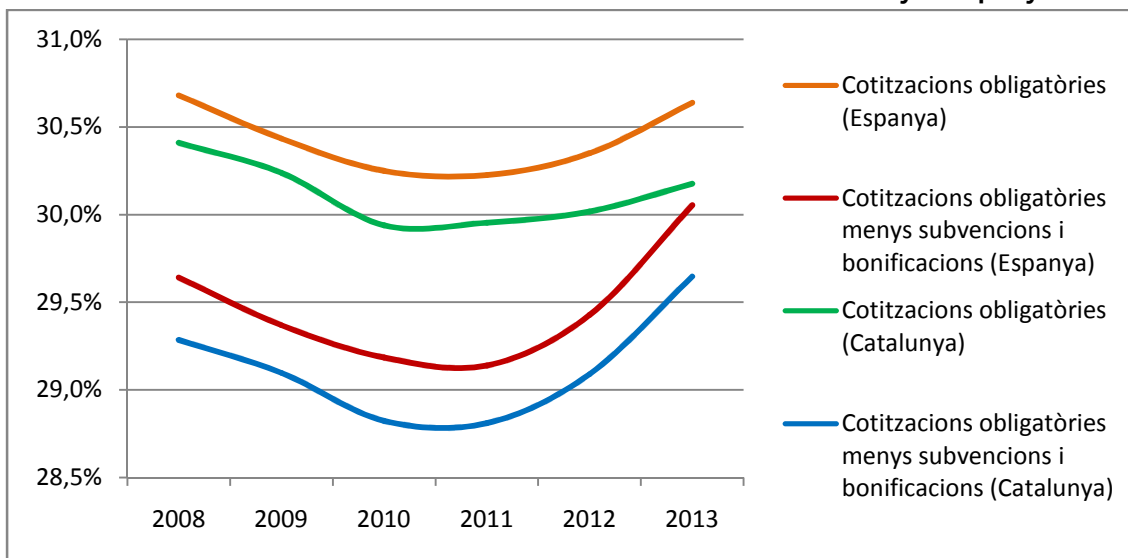
Com es pot observar al gràfic 5, entre 2008 i 2013⁷ la despesa per cotitzacions socials com a percentatge de la despesa salarial s'ha mantingut força estable, tant al conjunt de l'Estat com a Catalunya on, per cert, són una mica inferiors (en taronja i en verd, respectivament, a la gràfica). Els menors tipus efectius a Catalunya no es deuen a diferències normatives ja que els tipus legals estan fixats a nivell estatal, sinó que poden ser deguts a uns salaris més alts o, eventualment, a la possibilitat que s'utilitzin més sovint retribucions exemptes.

Si a les cotitzacions anteriors els descomptem les subvencions i bonificacions a la Seguretat Social, obtenim el tipus efectiu. Aquest tipus es va reduir entre 2008 i 2011, però de llavors ençà no ha parat de créixer. Així doncs, tot i les reduccions en els tipus legals, els tipus efectius en concepte de cotitzacions a la Seguretat Social s'han incrementat, concretament des de

⁷ La darrera dada disponible de l'Enquesta de costos laborals correspon al tercer trimestre de 2013.

2011 en 0,9 punts percentuals a Espanya (en vermell) i en 0,8 punts a Catalunya (en blau). Com veiem al gràfic 5, l'increment iniciat al 2012 s'accelera al 2013. I amb les mesures que entraran en vigor al 2014 es preveu que aquest augment sigui superior.

Gràfic 5. Tipus efectiu de les cotitzacions a la Seguretat Social a càrrec de l'empresa sobre costos salarials amb i sense subvencions i bonificacions a Catalunya i Espanya

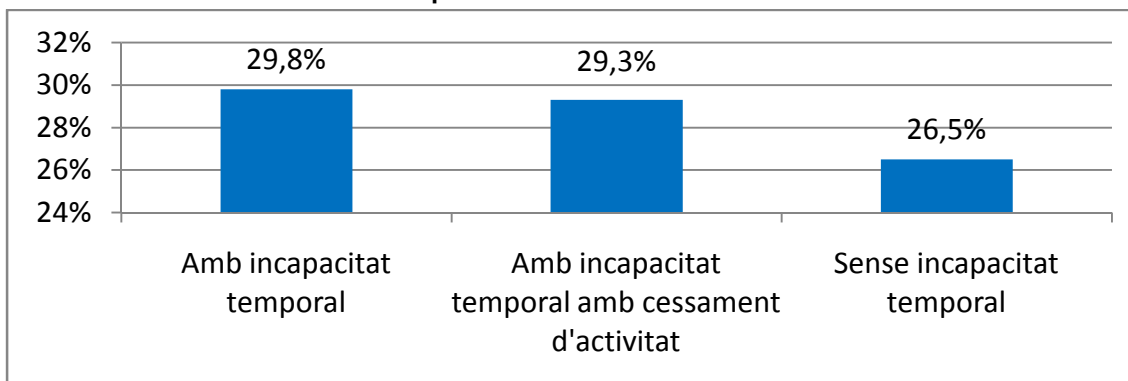
Nota: dades desestacionalitzades.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE.

4. Règim especial d'autònoms: cotitzacions i evolució recent

Si analitzem els treballadors autònoms, el tipus legal tampoc ha variat respecte al 2013, que es manté en el 29,8% en el cas de cotitzar per la cobertura d'incapacitat temporal (29,3% amb cessament d'activitat) i en el 26,5% sense incapacitat temporal.

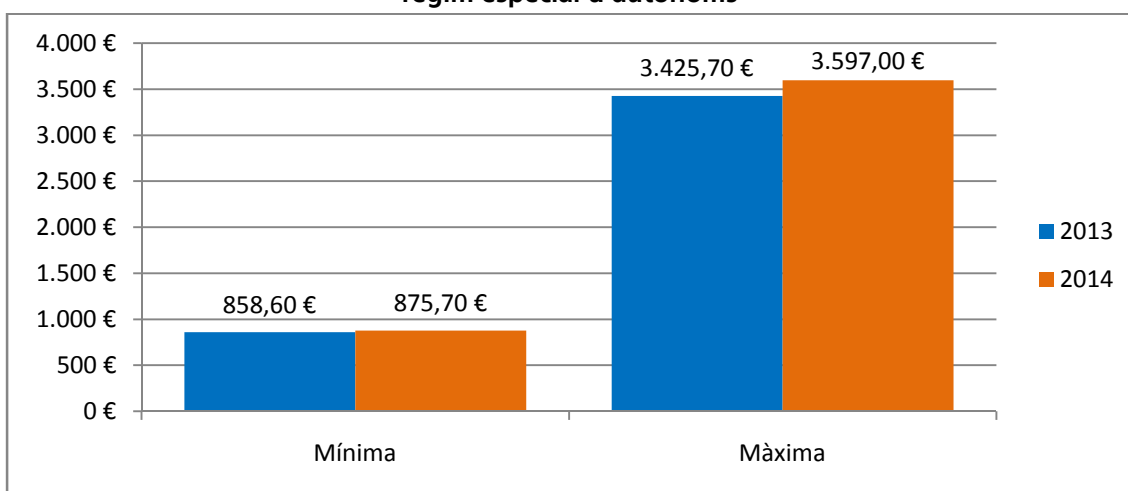
Gràfic 6. Tipus legal de les cotitzacions a la Seguretat Social per a treballadors en règim especial d'autònoms. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de Seguretat Social.

Aquests tipus tenen la peculiaritat que s'apliquen sobre una base que tria el propi treballador dins d'uns marges. Les bases de cotització mínima i màxima han sofert una variació amb les darreres modificacions legislatives, i s'ha incrementat la càrrega per als que desitgen cotitzar el mínim possible (actualment 875,70€ mensuals de base), així com per a aquells que cotitzen el màxim permès (3.597€ mensuals de base). Aquests increments han estat del 2,0% en el cas de la base mínima i del 5,0% en el de la màxima.

Gràfic 7. Bases mínima i màxima de cotització a la Seguretat Social per a treballadors en règim especial d'autònoms

Font: Elaboració pròpia a partir de Seguretat Social i Llei 22/2013.

5. Les retribucions en espècie com a base per a les cotitzacions a la Seguretat Social

Tot i que al 2014 els tipus no s'han modificat, el cert és que la despesa en cotitzacions a la Seguretat Social s'incrementarà, bàsicament per dos motius:

- 1) Per l'alça dels topalls en les bases de cotització tant de treballadors per compte propi com d'assalariats, i
- 2) per la inclusió de retribucions que fins ara estaven exemptes, totalment o parcialment, de les retribucions a assalariats.

A més, caldria afegir-hi l'increment resultant de l'eliminació de bonificacions que s'aplica des de l'any passat.

A partir del Reial Decret Llei 16/2013, de 21 de desembre, les retribucions en espècie tindran el mateix tractament que les retribucions monetàries pel que fa a les cotitzacions a la Seguretat Social, amb algunes excepcions.

L'increment de despesa que significaran dependrà de la importància d'aquestes retribucions per a cada treballador; afectarà, això sí, tots els treballadors que obtinguin algun tipus de retribució fins ara exempta i els que no arribessin ja a la base màxima de cotització.

Per tal d'il·lustrar com el RDL 16/2013 pot afectar les empreses hem previst quatre supòsits amb diferents nivells salarials i pes de les retribucions en espècie que fins ara quedaven exemptes. Les retribucions que hem considerat són, en primer lloc, el plus per transport, que fins ara estava exempt fins al 20% de l'IPREM, el que suposava 106,5€ mensuals, i que passa a formar part íntegrament de la base de cotització. En segon lloc, les aportacions de l'empresa a plans de pensions i assegurances. Finalment també es considera una de les retribucions més utilitzades els xecs menjador, que fins ara estaven exempts fins a un import de 9€ diaris. En els nostres supòsits considerem que cada treballador disposa mensualment de 20 xecs (180€).⁸

Per simplificar, considerem que cap d'aquests treballadors realitza hores extraordinàries, ja que tenen un tractament especial en les cotitzacions a la Seguretat Social.

Pel que fa al tipus impositiu, s'ha considerat un percentatge a càrrec de l'empresa del 32,9% (29,9% corresponent al tipus descrit en aquest mateix informe, i 3% quant a les contingències professionals, un valor mitjà).

Cal tenir en compte que cada treballador tindrà unes retribucions diferenciades en funció del conveni col·lectiu o de la negociació particular en cada cas, i que aquestes variacions s'han de considerar a títol orientatiu.

Es preveuen quatre supòsits de nivells salarials i de retribucions en espècie, que figuren a la taula 1. Els casos són:

- A, un treballador amb salari brut anual de 14.000€ i retribucions en espècie de 180€ al mes
- B, un treballador amb salari brut anual de 22.400€ i retribucions en espècie de 336€ al mes
- C, un treballador amb salari brut anual de 28.000€ i retribucions en espècie de 401€ al mes

⁸ L'increment de cost també el tindran els treballadors en la part de les cotitzacions que els pertoca, de manera que, en la pràctica, experimentaran una reducció del seu salari net.

- D, un treballador amb salari brut anual de 49.000€ i retribucions en espècie de 401€ al mes.

Taula 1. Supòsits de retribució monetària i en espècie per al càlcul de l'impacte del RDL 16/2013

Supòsit	Salari brut/any	Retribucions en espècie mensuals			
		Plus transport	Pla de pensions	Xecs menjador	Assegurances
A	14.000 €	0 €	0 €	180 €	0 €
B	22.400 €	106 €	50 €	180 €	0 €
C	28.000 €	106 €	100 €	180 €	15 €
D	49.000 €	106 €	100 €	180 €	15 €

Font: Elaboració pròpia de PIMEC.

Comparant el cost en cotitzacions a la Seguretat Social a càrrec de l'empresa abans de la reforma (2013) i després (2014), i mantenint constants les retribucions realitzades, els resultats són els que figuren a la taula 2.

- Per al treballador A, amb una retribució monetària de 14.000€ anuals i únicament xecs menjador (20 xecs de 9€ diaris), es produeix un increment de cost de 59€ (15,4%) en les cotitzacions. Això implica un increment dels costos laborals (salari brut+Seguretat Social) del 3,8%.
- Per al treballador B, amb un sou de 22.400€ anuals, plus per transport fins ara exempt, aportacions al pla de pensions de 50€ mensuals i xecs menjador, l'augment de cost de Seguretat Social és de 111€ al mes (18,0%). El total de costos laborals augmenta un 4,5%.
- Per al treballador C, amb un salari de 28.000€ anuals, plus de transport, aportacions al pla de pensions de 100€, xecs menjador i una assegurança amb una prima mensual de 50€, el cost de Seguretat Social s'incrementa en 132€ mensuals (17,2%). Això comporta un augment del 4,3% en els costos laborals.
- Per al treballador D, amb una base de cotització superior a 43.164€ anuals, no hi ha afectació deguda a la inclusió de les retribucions en espècie, perquè ja es troba per sobre de la base màxima. Però això no vol dir que el cost no s'incrementi, ja que les bases màximes de cotització s'han incrementat un 5%, de manera que cada treballador que superi aquesta base té un increment de 56€ (5,0%) en el cost de Seguretat Social. L'increment de la base màxima implica, en aquest cas, un augment dels costos laborals d'un 1,1%.

Taula 2. Impacte del RDL 16/2013 sobre els 4 supòsits considerats

	Seguretat Social a càrrec de l'empresa		Increment de la Seguretat Social 2013-2014		Increment dels costos laborals
	2013	2014	€/mes	%	%
A	384 €	443 €	59 €	15,4%	3,8%
B	614 €	725 €	111 €	18,0%	4,5%
C	768 €	900 €	132 €	17,2%	4,3%
D	1.127 €	1.183 €	56 €	5,0%	1,1%

Font: Elaboració pròpia a partir del Ministerid' Ocupació.

6. Resum

Els tipus de cotització a la Seguretat Social (36,3%) a Espanya són dels més alts entre els països desenvolupats, gairebé 9 punts percentuals per sobre de la mitjana de l'OCDE comptant el que correspon a empreses i treballadors. A més, les cotitzacions a càrrec de l'empresa (29,9%) són 12 punts percentuals més altes que la mitjana de l'OCDE (els tipus que paguen les empreses per contingències professionals no s'inclouen en aquesta comparativa).

Tot i que els tipus legals de les cotitzacions a la Seguretat Social han disminuït lleugerament en els darrers anys, la despesa efectiva no ha seguit aquesta evolució perquè s'han reduït al mateix temps bonificacions i subvencions. D'aquesta manera, la despesa en cotitzacions socials ha augmentat des del 2011 i encara augmentarà més amb les mesures anunciades que han entrat en vigor recentment.

La inclusió de retribucions en espècie a la base de cotització fins ara exemptes, provocarà un augment de la despesa en cotitzacions a la Seguretat Social per a tots aquells treballadors que reben una part de la retribució per aquesta via. A més, s'ha incrementat la base de cotització màxima, de manera que fins i tot aquells treballadors que no rebien retribucions en espècie però que es troben per sobre de la màxima veuran augmentada la seva cotització.

Determinar quin serà l'augment de la despesa per a les empreses o la reducció del salari net per als treballadors és complex perquè dependrà en cada cas del salari total i del pes de les retribucions fins ara exemptes dins de la retribució total. És a dir, l'impacte sobre cada treballador serà diferent. L'increment serà més gran com més pes tinguin les retribucions fins ara exemptes sobre el total fins a arribar a la base de cotització màxima.

Per donar pistes sobre quins increments poden implicar aquestes modificacions en diferents tipus de retribució, en aquest informe s'inclouen quatre exemples:

- A. Per a un treballador amb un salari de 14.000€ anuals i 180€ mensuals de retribució en espècie, l'augment dels costos laborals és del 3,8%.
- B. Per a un treballador amb un salari de 22.400€ anuals i 336€ mensuals de retribució en espècie, l'augment és del 4,5%.
- C. Per a un treballador amb un salari de 28.000€ anuals i 401€ mensuals de retribució en espècie, l'augment de costos laborals és del 4,3%.
- D. Per a un treballador amb un salari de 49.000€ anuals, que supera doncs la base de cotització màxima, l'augment és de l'1,1%.

A més, tots aquests increments en els costos laborals per part de les empreses van acompanyats d'una reducció del salari net dels treballadors, en la part que afecta la seva cotització a la Seguretat Social, de manera que es tracta d'una mesura probablement problemàtica de cara a les negociacions col·lectives futures.

Els augments es contradiuen amb les reiterades promeses efectuades per l'actual govern de l'Estat en el sentit que es reduirien els tipus de les cotitzacions socials al 2013 i 2014 (veure per exemple el RDL 20/2012). Ni tan sols els augments dels tipus de l'IVA al 2010 i al 2012 han comportat cap reducció de cotitzacions socials, tal i com havien recomanat els experts, de cara a millorar la competitivitat empresarial.